

ՀԱՏԸ 5 ՄԻԼԻԵՄ

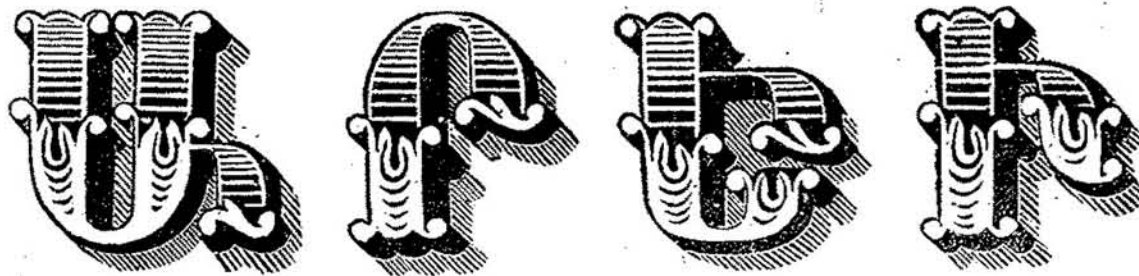
ԲԱՅԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեկան Վեցամսեայ

ԵԳԻՊՏՈՍ . . . 2. 0. 80 40
ԱՐՏԱՍԱՀԱՐԱՆ ԺՐ. 20 10

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ ԶԱՄԱՐ ԴԻՄԵՆ ՏՆՈՐԷՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀԱՐԱՆ ԼԵՒՈՆ ՄԱՐՏԻՉԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԱԿԱՆ

40 ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԵՔ ԱՆՉԱՄ

ԽՐԱԿԱՐԴՈՒԹԻՒՆ (ՏՆՈՐԷՆՈՒԹԻՒՆ)

Տարա Ապրիլ Տարա, Թիւ 16

Ա. Զ. Բ. Մ. Ա. Ն. Բ. Մ. Ա.

ՀԱՅՏԵ

Journal A R E V

B. P. № 600

Alexandrie, EGYPT

ՀԱՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ ԶԵՆԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՆ ՎԵՐԱԶԱՐՁՈՒՄ

ՏՆՈՐԷՆ-ԽՐԱԿԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԵԱՆ

ԴԵՊԻ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Շատ լաւ կ'ըմբռնեմ հայրենակիցներուս, և աւելի մասնաւորապէս «Արեւ»ի ընթերցողներուն հետ։ Եւ տաքըրթութիւնը որոշ տեղեկութիւններ ունենալու մեր Ազգային Դատին ներկայ երեւոյթներուն մասին, յորմէն հետեւ Վսեմ. Պօղոս Նուպար փաշայի իբրեւ Վեհ. Կաթողիկոսին միակ և իրազօր ներկայացուցիչը՝ վերստին ձեռք առաւ դիւանագիտական բանակցութեանց փափուկ գործը։ Եւ այս վայրկեանիս կը զգամ նաեւ, ինչպէս շատ արդարացիօրէն դիտել կուտայ ինծի «Արեւ»ի խմբագրութիւնը, թէ այդ մասին ակնկալուած տեղեկութիւնները հազորդելու պարտք կը վիճակի ինծի՝ որ իբրեւ քարտուղար Ազգ. Պատուիրակութեան և Վսեմ. Պօղոս Նուպար փաշայի, շուրջ երկու ամիսն Վսեմութեան աշխատակցելու պատիւը ունեցայ դարձեալ, ինչպէս 1912-1913 ձմրան՝ Հայկական Բաւերոսըրդուաններու առթիւ։

Պէտք է սակայն խոստովանիմ թէ՛ այս հարցին շուրջ հրապարագաւ ազդեցութիւններ տարու առնուեալ չեմ և ինչ որ կրնամ ընել այսօր, անձնական տպաւորութիւններս քանի մը տողի մէջ բացատրաբար «Արեւ»ի համար հոս ամիսի վերջէն։ Սկսած աշխատութիւնները քաղաքական այնպիսի կարեւորութիւն մը ունին, որ ունենալու անհաշտ-նապահութիւն կարող է քննադատելու գործին։

Գալով իմ տպաւորութեանցս, բանաւոր պատճառներ ունիմ լաւատես ըլլալու Հայաստանի ապագային նկատմամբ։ Ըստ իս, Ռուսիա, որուն հայանպաստ տրամադրութիւնները արդէն յայտնի են, իր հզօր Դաշնակցներուն հետ մէկտեղ սիրալոյս տալու նկատողութեան պիտի առնէ մեր Ազգային արդար պահանջները՝ Հայաստանը օժտելով «Ինքնավար» վարչութեամբ մը։ Շատ հաւանական է նաեւ որ, շնորհիւ Թրանսպի բարեպաշտութեան, վեց նահանգներուն կցուի Կիլիկիոյ մէկ կարեւոր մասը եւս, ինքնավար Հայաստանին Միջերկրականի վրայ նաւահանգիստ մը ապահովելու համար։ Վերջապէս, յուսալի է որ Եւրոպայի Պատուիրակները երաշխաւորեն ապագայ Հայաստանի «չեզոքութիւնը» և «հաւաքաբար» ստանձնեն անոր պաշտպանութիւնը։ Գալով ինքնավար Հայաստանի ներքին վարչութեան, կը կարծեմ թէ Ռուսիոյ կողմէ առաջարկուած բաւերոսըրդուաններու վերջին ծրարները, զոր Գերմանիա և Թուրքիա մերժած են, հիմ պիտի կազմէ ապագայ Հայաստանի վարչական դրութեան, անշուշտ հարկաւոր բաւերոսըրդուանները կրելէ վերջ։ Ահա՛

իր ընդհանուր գիծերուն մէջ Հայկական Հարցին լուծումը, ա՛յնպէս ինչպէս Վսեմ. Պօղոս Նուպար փաշա ուրուագծեց՝ հաշտեցնելով ազգային պահանջները պաշտպան պետութեանց շահերուն հետ, և ա՛յնպէս ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ այս վերջիններուն ընդունել, իբրեւ արդար վարձք՝ Հայութեան կրած տառապանքներուն ինչպէս և այն դուրսութեանց համար զոր ըրած է ան և կը շարունակէ ընել այս պահուս Դաշնակցներու կողմէ ի վերջ Բայց աւելորդ իսկ է ըսել որ նախնական բանակցութեանց նպատակը նպատակաւոր դեմքին մը չի նկատու, միտքերը պատրաստելուն մէջ կը կայանայ, ապա թէ ոչ պատերազմը չի լրացած ապագամ պիտի ըլլար վերջնական լուծումի մը սպասել։ Խօսքը տակաւին թնդանօթիմն է, և, ինչպէս դեպքերը ակներեւ ցոյց կուտան և կը հաւաստուի իրազեկ շրջանակներու մէջ, յառաջիկայ ձմեռ ևս այս ահաւոր պատերազմը պիտի շարունակուի, աւելի ուժգնապէս, մարդկութեան թշնամիներուն տալու համար վճարական հարուածներ հետեւաբար մինչև այն տառն, թէ՛ յոյն իսկ թուրքիա աւելի կանուխ բողբոլիմ ջանքախառն ըլլայ, ինչ որ յուսալի է, բոլոր մեծ և փոքր քաղաքական հարցերուն նման մեր դատին վճիռն ալ առկա պիտի մնայ։

Այս անձնական տպաւորութիւններս ամփոփելէ վերջ, չեմ կրնար հրապարակաւ չի կատարել ուրիշ մեծ պարտք մը։ Պէտք է ամէն Հայ գիտնայ թէ՛ Վեհ. Կաթողիկոսին Լիազօրը, ազգային դատին վեհալարութիւնը կրկին ձեռք առած օրէն սկսեալ, փարած է գործին հաղաւթի տանձնուրութեամբ մը։ Ոչ ոք ինչ աւելի, իբրեւ իր ամենամօտիկ և աւօրեայ աշխատակիցը, պիտի կրնար ըսել այն խանդաւառները, պարզապէս սրտաշարժ, զոր Վսեմ. Պօղոս փաշա կը զննէ իրեն վստահուած գործը բարի վախճանի մը յանգեցնելու համար։ Հակառակ իր յառաջեալ տարիքին և վատառողջ վիճակին, Ն. Վսեմութիւնը գիշեր ցերեկ, երբեմն առանց հանգիստի, գործին բոլոր մանրամասնութիւններով կը զբաղի։ Մեր դատին համար ամէն օր նոր փաստ մը փնտռելով, ամէն օր հզօր փաստաբան մը ճարելով, երկու ամիս անընդհատ տեսայ զինք հեհեհ վազքի մը մէջ, փոխի փոխ հիասթափ և խանդավառ, երբեմն տղու պէս գոհունակ՝ ձեռք բերուած նոր յաղթութեան մը համար, երբեք չվճատելով, այլ միշտ համոզուած իր պաշտպանած դատին գեղեցկութեան, և ամէն

առաւուր նոր ուժով մը վերսկսելով առջի գիշերը ընդմիջուած աշխատեցնել։ Մեծ ախոյեանը շրջապատող ուրիշ ակնաւոր գործակիցներ մեր հայրենակիցներէն, այդ սրտապնդող տպաւորութիւնը նոյնպէս կրած են իւրաքանչիւրը իր կարգին, — յիշեմ մասնաւորաբար Վսեմ. Եւրոպայի Արթիւր փաշան՝ Ազգ. Պատուիրակութեան անդամ, Տեղ. Զատուրի Վ. Յ. Դաշնակցութեան և Տեղիւնի Ազգ. Բիւրօի յարգելիներ, կայացուցիչը, Արշակ Զօպանեան, երամ պէյ, ևն.։

Բանի մը բառ ևս ոչն հարբստահարութեանց վերաբերմամբ ուրիշ նորէն եմ թարկուած են մեր թրքահայ եղբայրները և քոյրերը։ Կոտորածներու լուրը տարածուելուն պէս, Վեհ. Կաթողիկոսը գիմուսներ կատարած է դաշնակից և չեզոք պետութեանց վեհապետներուն մօտ, խնդրելով որ ազգու միջամտութիւններով խզուածութեանց առաջը առնեն։ Վսեմ. Նուպար փաշա ևս, Բարիկ հասած օրէն, պէտք եղած գիմուսները կատարեց։ Արդիւնքը եղաւ՝ մէկ կողմէն մասնաւորապէս Խալապիւս և Ամերիկեան կառավարութեանց բողբոլը, և միւս կողմէ՝ Ռուսիոյ նախաձեռնութեամբ Եւրոպայի Պատուիրակութեանը, յայտարարութեամբ, որով անձնապէս պատասխանատու կը հռչակուէին թուրք կառավարութեան անդամները։ Կարելի չէ ըսել թէ միւս կամ միւսը զօրեցին կասեցնելու ոճրագործ ձեռքերը, որ տակաւին կը շարունակեն իրենց եւրոպայի բայց անտարակոյս շատ նշանակալից է Դաշնակից Պետութեանց հրատարակած Յայտարարութիւնը՝ որ այդ առթիւ հանգիստաւորապէս կը հռչակէ ինքնատու Հայ ժողովուրդին իրենց ստանձնած հաւաքական պաշտպանութեան սկզբունքը։ Ասկի բան մը դժբախտաբար ներկայ հանգամանքներուն մէջ կարելի ալ չէր ընել։ Թուրքերը խելայեղութեան ա՛յնպիսի աստիճանի մը հասած են որ չէին կրնար խնայել հայերուն, ու յաղթանակները զոր պատերազմի դաշտին վրայ չէին կարող տանել վատաբար անմեղ հայերու վրայ փորձեցին։ Մեր ճակատագրին կը դուրս մղուած պահուն իրենց արիւն թափող այս զոհերուն յիշատակն ալ, մեր միւս հերոսներուն նման, որ արեւաբար կուռեցան բռնապետութեան դէմ, վաղը պիտի փառաւորեն, երբ հնչէ ազատագրութեան օրհնեալ ժամը։

Այդ ժամը հեռու է։ Միայն, գիտնալ ամիսներով վայրկեանին պահանջած լրութեանը մէջ, և թոյլ չի տանք որ խանդաւորել այն գեղեցիկ համբարաշխութիւնը զոր Ազգը ցոյց կուտայ այս անգամ՝ ևս, ինչպէս հայկական բարենորոգումներու առթիւ, համոզուած թէ՛ մեր ազգային դատին յաղթութիւնը կախում ունի ոչ նուազ նաեւ մեր ազգային միութեան անախտ և անխառն արտայայտումէն։

Անձնապէս ուրախ եմ յայտարարելու թէ՛ Վսեմ. Պօղոս Նուպար փաշա անպայման կը վայելէ ընդհանուր վստահութիւն, և ազգային բոլոր տարրերը, անհատ թէ խմբապետութիւն, ամէնքն ալ սիրալոյսով իրեն տրամադրած են իրենց աշխատութիւնը, չի նայելով մէկ քանիներու հանած անձա՛ աղմուկին՝ որ մազի չափ չէր կրնար խախտել Մեծ Հայուն անվիճելի բռնութիւնն ու բացարձակ ժողովրդավար նուիրելը։

Վ. ՄԱԼԵՋԱՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԻ ՍԱԿԱՆ ԶԵՆ ՇԱՐՔԻՐ...

Այն, սա Պալքանները... Զարաւեղանք դնաց... Կը յիշէ՞ք քանի տարի, Օսմ. Սաւանապատութեան առաջ ու վերջը, Պալքանեան խնդրը զբաղեցուց, տաքնապետը Եւրոպայի հանրային կարծիքը։ Ինչ պարբերական գլխաւոր մը եղած էր ան իրենց զբաղեցումներն քաղաքականութեամբ զբաղող հեղ մասկանացութեան համար։

Ամէն ձեռնալին, կ'ապաստէր պալքանեան հարաւորին պայթելուն... և ամէն անգամ որ դարձնէր մօտենար, խնդ Եւրոպան մահուան գողերու կը մատնուէր, թանջէ կը բռնուէր... Պալքանները եղած էին Եւրոպայի ամենին զգալուն մասը, կարելի է ըսել անոր կոշտ, սարուէ տարի մեծցած, խոշորացած և հուսկ ուրիշ լուսնացած... Կոշտ մը։ Ամենափոքր հաւուց ցաւի ու վախի աղաղակ մը արձակել կուտար Եւրոպային (émollient) ու ձեւափոխող (cataplasme) դորձեցնէին հանդարտեցնելու, ամփոփելու համար ծաղկալոյզ դեղաբաղուրթիւնը այդ կողմին... Ընդհանուր քննիչ, բարենորոգման ծրարներ, Եւրոպական ոտակաւորութիւն, ձոնթուր և տակաւին չեմ գիտեր ինչու օրին մէկը պէտք եղաւ դաշնակցութեան և կարելի է արեւելք սկսաւ հոսիլ Պալքաններուն մէջ...։

Ու պատահեցաւ ինչ որ Եւրոպական դեղաբաղուրթիւնն սարստին ու յաճախաբար, մշտապէս մղձաւանջը եղած էր տարիներով։

Պալքանեան պատերազմը ծնաւ համալրական ընդհանուր լուծումէն ետք որ կը ծնէր, ոչ թէ «մուկի չնչին», այլ նման չի տեսնուած ցուցանագործ, անկրակալի խողովութեամբ ու անգլիոսութեամբ հրէջ մը։

Ու հիմա, անկիւն մը քաղաք, չեզոքութեան հանգստաւէտ թիկնաթոռներուն վրայ բաղմամբ, պալքանիկ աղբերը հրէջին զարմանազան շարժումներն ու թաղակոմները կը դիտեն, մեծ-մեծ բացաւ աղբերով։

Իրենց որ ժամանակին Եւրոպայի անառակ, անզուսպ զաւակներն էին, հիմա պատկերներու պէս խեղճ, արձաններու պէս անշարժ կեցեր են և ինչ նային իրենց մեծ եղբայրներուն զեւային իրաքանցումին, որ իրենց աղու խաղիւնն է։

Հիմա իրենց է որ հանդարտութեան ու խաղաղութեան դասեր պիտի տան իւրաքանչիւր որ տարիներով այդ հիւղերը առանդեց իրենց այնքան անխոնջ՝ որ-

քան տպաւորւի կերպով, խնդ քոփեստի մը պէս զոր իր աշակերտները մատի վրայ կ'առնեն...

Կ'երեւայ թէ Պալքանները խաղաղեցնելու համար պէտք է եղեր որ Եւրոպական մեծ աղբերը կը դառնան իրարու հետ։

Պալքանեան պատերազմին ատեն, Եւրոպական դեղաբաղուրթիւնը կը հետեւէր անոր իրադարձութիւններուն, կը բանակցէր, կը խորհրդակցէր, կը դնէր կը վերցնէր, կը չափէր կը ձեւէր այն կտուր զոր անոնք սուրի մեծ հարուածներով կը կտրէին...

Հիմա, ո՛ր շուրջ մարդկային իրաց, պալքանեան դեղաբաղուրթիւնն է որ մեծ-աղաղաբար կը հետեւի համալրական կան պատերազմին փութերուն, կը բանակցի, կը խորհրդակցի, կը հաշուէ, կը սակարկէ անոնց։

Կարծիք ուղղադաշտին երկնին խիղախ հերոսները կ'առնան սեղանի ծանրապէս, խոհեմապաղ զապաւններու փոխուելու են, վա՛յ ինչ։

Անցեալին մէջ, ընդհանուր վախը այն էր որ Պալքանները կ'ըլլան յանկարծ պատերազմական... խաղ մը կը խաղան Եւրոպայի գլխուն, վրայով կ'առնոր հոգիստն ու խաղաղութիւնն։ Հիմա, մեծ վախ մը եթէ կայ իրենց մասին, սա է որ չիլան միշտ վերջը խեղճ ու չեղճ միան ապագան...

Ու մեծ աղբեր, աղու ընկն դարձուցած իրենց պալքանեան ձեռնառնութեան, փորձիչ, հրաւիրող ու թիկնաթոռ յանդիմանական, կը թուին ըսել անոնց։

Ուր են մեր հերոսի ձեռք... Կալքանը (1), մեր երեկնիկ մարտաշունչ ու դեղաբաղութիւնը, մեր վստահութեան ու արեւաբաղձ կուռապիւրթիւնը, ինչօր այս անախտիւնը հանդարտութիւնը, այս անօրինակ ու անախտիւն չեղճացումը։ Ինչ երկնային չըլլալիք հնորէք է որ ի՞նչ է մեր վրայ ու երկնական դեղաբաղութիւնը է փերթիւններու ու Սեւ լողիւններու... Տեղիք, աղաղակի կրակներ ու խեղճներ հետեւներին ձեղի կը նախին, ցանկալի բայց լքուած կոյրերու աղու և աղիկալը նայուածքով... Գալքէք արեւութիւնը ըրէք անոնց, ո՛ր կըտրիճեն... Օ՛ր լարի շարժում մը, օ՛ր, քաջութիւն... Զեղմով սկսաւ այս պալքան թո՛ղ ձեղմով վերջանայ...։

Եւ սակայն չէ՛ն շարժի անոնք։

Մ. Ս. ԿԻՐԻՃԵԱՆ

ՄԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ

Հետեւեալով ամփոփումն է այն խաւաւից բանախօսութեան զոր տեսչու Ազգ. վարժարանաց տնօրէնը արտասանեց անցեալ կիրակի, Մանկապարտեզի համալսման մէջ։

19րդ դարը մատուցելու ուսումնասիրութեան և անոր ազատագրութեան դարն է։

Անոր այդ ազատագրութիւնը ձեռք բերուեցաւ ոչ թէ սոսկ մարդկային զիջող և բարեբոսութեան զբաղմունքով, այլ մանուկին յատկացուած դիտական ուսումնասիրութեան շնորհիւ։ Մանուկն ընթացքին դիտական ուսումնասիրութեան շնորհիւ հարաւոր յայտնութեան ընկ անոր մասին։

«Մարդ ծնալն է իր նախնիքներուն» ըսած էր բանաստեղծը Գիտութեանը յաջողեցաւ շատ մեծ բաներ տեսնել և յայտնել մանուկին մէջ։ Սակայն նոյն տեսակ բովանդակ կենդանական կեանքին հորովոյթը, այսինքն կրկ-

(1) Ո՛ր են մեր հերոսի ձեռք (Où sont vds neiges d'antan?) կ'ըսէր Քրանայի բանաստեղծը։

Արեւմտեան ձախարհէն

«ԱՐՄԻՆԻԲՆ» ԸՆԿՂՄԱԾ

Լոնսոն, 1 Յուլիս.— «Արմինիբը» 7000 բոնո արտոդրեանք մա մէ որ Նիւուորք-Նիուէքն կուգար, 200 մլոն հեռուէն տեսաւ ընթծովեան եւ բոլոր արագութեամբ սկսաւ փախչիլ, տակաջն ընթծովեան կրցաւ իրեն հասնիլ: Շոգեմահին մաւալեցր

Արևելքի ժողովուրդները՝ անտեղ-
եակ մանուկին հոգւոյն մեծութեան,
անտեսած էին զայն, չէին մտահոգուիլ

Խոռաչական ձևակառուին

Հում, 1 Յուլիս. — (Պատահական) Դե-
օդը կ'անգամապոծի: գործողութիւնները:
ձակասին լեռնային մասերուն մէջ մեռել
կը դանդաղեցնէ: հրեանքին գործողութիւն-
ները, որուն միջոցին բեմանին կ'անախտ-
իւր դիւրեքը անդացնէ: Սակայն բեմանուն
գործողութեանց արգելի կ'ըլլանք փոքրիկ
յարձակումներով: Իզօցով նախահին վրայ
Բլայլայի արեւելեան կողմը բեմանուն
գլխեւորային յարձակումը, որուն կ'զգենք միք-
այաթօցները եւ հրեանքին, բոլորովին ձայնա-
լիցաւ: Սակրաստի զաւթին մէջ, մեր Բաա-
րի-ճօթի դիւրեքուն դեմ բեմանուն գլխե-
ւորային յարձակումը նմանապէս ձայնալի-
ցաւ:

Ջահադե-դ հայ մահուկին մէջ տես-
նելու մեր ցեղին անխեղութեամբ ուսերն
ու խտէպները, Լեւոնը անոր մէջ պիտի
տեսնէր, զմեր գործաստանին, ուր ազգի
ուսման համար մասունքներն ու անկողնու-
նդնքն զանգներ, մեծութ խննքներ, կայ-
մը լուսնու մով մօտենանք անոնց երկու-

ՄԵՍՐՈՊ Գ. ԺԱՄԿՈՋԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԻԳԸ(*)

(ԳՐԷՏԼՐԻՔ ՄԱՓԼԵՐԼ)

Բայց Հայերը այս ցոյցով չի բաւարարուին իրենց մէջ իսկ օգոստոսի 4էն սկսեալ հայ կամաւորներ արձանադրուեցան Ֆրանսական բանակին շարքերուն մէջ կողակալու : Իրենց արեւելեան նոյնիշխու համար, և հարիւր յիսուն հազարի առաջին խումբ մը զինուորական մարզաբան կնիքուն մը զրկուեցաւ : Ինչից, Մարտէյէնը, Նանսիէն և ուրիշ տեղերէ մտաւորական նոյնչափ մ'ալ դաւով, թշնամութեանց սկիզբի օրերը մեր դրօշին տակ զինուորագրուած հայ կամաւորներուն թիւը երեք հարիւր հասաւ : Հնգօրեակ : Թուրքիական եկած զինուորականներուն ալ հայուեւով այս թիւը հազարի կը բարձրանայ :

Ամերիկական՝ Բարդոլի և ուրիշ հայ գաղութներու կառարածէն աւելին կ'ընէ, Հայերը հազարաւոր կամաւորներ կը ղրկեն Կովկաս, ամսիջապէս որ թուրք-թիւղի կողմէ սպառնալաւ կը յալադարձուի միւսկողի դէմ: Տոն ազգային շանգանա-կուծիւն մը կը բանան, որ մինչեւ 1915 մարտ ամիսը արդէն իսկ 150,000 տաւա-րի, այսինքն 750,000 Ֆրանքի կը բարձ-րանայ: Այս գրեթէ կը զրկուի Կովկաս զանազան ջօմիթներու, ըլլայ կամ ու-ւորներու. գործին, ըլլայ միւսկող հողին վրայ ապաստանած Պարսկաստանի և թուրքերի փակաստակները խնամելու գործին յատկապէս: Եւ համար

Անգլիոյ և Անգլիական դաշխակա-
նութեանք մէջ ալ Հայերը հարիւրի չափ
կառաւորներ կ'ուստան և կ'առաւորուան
անգլահայնականութիւնը 1915 մարտին մէջ
միլիոն ֆրանք կը դաշտցնէ, եղիպտոսն
և Եթովպիան հոյնալի Կողկատ դիկեդըն
մի քանի կ'առաւորներ և մի քանի հազար
ֆրանք:

Պալքանհներու հայութիւնը չի կրցաւ
գրամական ծանր զսողորթիւններ ընել,
զի աչա երկիրներու. նիւթական կայաւ
այս փոքր երկիրները կամակարգէն
մեծ թիւ մը տրամադրեցին, Ռումա-
նիայէն, Պուկարիայէն և ուրիշ տեղերէ,
200, 300, 500նոց խումբերով երիտա-
սարդ հերոսներ Կովկասի ճամբան ըսնե-
ցան:

ԲՈՒՍՈ-ԹՆԷՐԸ պատկերավոր յայտա-
 րարությունն անմիջապես յետոյ (1914
 Նոյեմբեր) իսկապես արտակարգ շարժու-
 ռը եղև իրականացնելու համար՝ թիֆ-
 ւելից մեկ, որ սխալմամբ Բուսական Հա-
 յաստանի մայրաքաղաքը կը նկատուի,
 ստապին շաքաթները խորհրդակցու-
 թիւնը խորհրդակցութեանց յաջորդեցին, սպա-
 նութեան ինչ որակէն մասնակցութիւն մը
 տեղեկութիւն նպատակաշարմար միջոցն
 Բուսական Ինքնակաշարմար Զին. բոլոր Հա-
 իրը համոզուած էին թէ՛ համալիսարա-
 ին յայտադրուած պատկերավոր՝ Հայաս-
 տանի ապստամբութիւնը պիտի բերէր։

(*) Շարունակությունն նախորդ թիվին:

Հայ կամաւորներուն քաջութեան և
հերոսութեան ղէպքերէն՝ կարելի է յիշ-
նաւորել Սարըքամիչի արիւնահեղ պա-
տերազմները ուր յաղթանակը ասոնց շը-
նորիւ հոստական կողմը հակեցաւ:

Երևն իրենց թնգանությունը, կարոյ վրայ
 քաղող Ռուսները յանկարծակիք բերելու
 համար, Տեղւոյն հայ ըրանանմ, մի քանի
 և անտառապաններով և վառանք աջքը
 ռած, կը մեկնի Ռուսները դիմաւորելու
 և կը հաղորդէ այն տեղը ուր թուրք
 հրետանին ծածկուած էր, Ռուսները զայն
 երկու կրակով մէջ կ'առնեն, ամբողջով
 կը խորտակեն և այս ամբողջութենէն յեւ
 տոյ է որ օրաթիւթներ հաղորդեցին առ
 սական յառաջխաղացում դէպի Կարին:

Թիֆլիզի և Կովկասի տուժած միւս բերքի արձանագործը ունեցաւ. Ռուսիոյ ամեն նէս մեծ կեդրոններուն մէջ, ուր հալկայ կան կարեւոր գաղթականահոծութիւններ կը գտնուին Բէթթօզիքաո, Մոսկուա, Օտէսա, Քիէւ, Իտեմի-Եովկօքօտ, Աստրախանքը, յաճախողութիւն կը վաճառէր իւր արտաձեռնած առանձնաւթեան մէջ զիրար գերազանցեցին, և կը հաղորդուէին թէ արդէն իսկ 5 միլիոն ֆրանք տրամադրուած է յանձնառողութիւնը, Հարուստները ամենեւեւ առատաձեռնը չեղաւ միշտ և յիշատակուեցան չափաւոր կարողութեամբ ընտանիքներ որոնք իրենց բոլոր ինչքերէն զրկուեցան ի նպաստ Մեծ Դատին. Համալսարանական երիտասարդութիւնը իբրեւստօր թողուց և Թիֆլիզ վազեց կամաւոր արձանագրուելու համար:

Հայ կիննեբուն ալ յորժոնէն թիւնը
այրերն՝ վար չի մնար, Անանք ալ յանձն
նստովութիւնը և օժանդակ յանձնատողոյնը
կարգակցին զբառ հանգստանկեր, վիրաւ
երեսայնեան խմածը տանելու, տաք
ղգեստներ հայթայթելու համար, Հիւանդա-
պահ և վիրաբարձան եղան, գտնուեցան իսկ
որ կամաւոր արձանագրուեցան հասարա-
կաց թէ՛նայն ղէմ՝ զնորակ արձանկելու
պատուոյն արժանանալու համար

(Շառունակէի ի)

ԱԶԳ. ԳԻՍ ՌԵՍՏԵԼՆ Կ ԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Վկայաբաժնուժեան հանդեսը

Երկուշաբթի էրեկոյ տեղի ունեցաւ
Գալուստեան վարժապանին շրջանաւարտ-
ներու վկայականաց բաշխման հանդէսը
Մանկապարտեզի սրահին մէջ, ուր տեղ-
ւոյ անձկութեան պատճառաւ հրաւիրուած
էին ծնողքնէր և սակաւթիւ աղգոյսին-
ներ ևս։

Մուտքի դրան պատերը զարդարուած էին մանկապարտէզի ձեռագործներով, իսկ հանդիսասրահ՝ երկսեռ աշակերտներու զանազան գծագրուած իւրաներով:

Արտասանութեանց մէջ ամենէն ազ-
գաւուն էր փոքրիկն Մասիս Պետրոսեան
արտասանած «Ես կ'իլիկայէն եմ գա-
լիս»ը, որ որոտընդոտ ծափերու և պլակ-
բու մէջ կրկնուեցաւ:

Գալուստեան Սանուց Միութեան կողմէ խօսք աւառ. Գ. Սահակ Թիւրքապեան և իր ընկերներուն ու ընկերուհիներուն աղին. գլգլմանց ու բարեմաղթ թութեանց թարգմանք ըլլալէ վերջը յորդորեց շրջանաւարտները աշխատութիւնն ընել իրենց նշանաբանը, սիրել միշտ իրենց մայրերն լեզուն, որովհետեւ այդ կը նշանակէ սիրել Ազգին ու Հայրենիքը, կատարելագործել օտար լեզուն ներու և գիտութիւնն ներու ուսումը՝ որպէս զի երբ վաղը երթնան՝ ղէպի երկիր իրենց հետ տանին օգտակար ուսմանց եւ լեզուագիտութեան ճոխ մթերք մը, ի գայն ցամաքն հայ մանկուոցն:

Այնուհետև ընթացաւ արտօնքէն Պ Անարոն Մարլեան կարգաց իր հրաժեշտ ճառը, որմէ յետոյ վարժարանի տնօրէն քրօք, Գալստեան ընտ իլէկով իրեն յա տուէ կանաստեղծական տնով խօսեցաւ իր ՀՆՈՒԿ Բանքըը, Ան նմանցուց ըըը. ջանաւորները բուրաստանէ մը քաղ տուած 22 շուշաններու, որոնց ուղղել կարգ մը խրատներ, և մաղթեց անոն բազուկին ոյժ և խելքին ու մտքին կա րողութիւն՝ զինաղբաւելու համար կեանս զի ամբողջութեան և իբր ճայ՝ ապրելու համար նայալայն կեանք մը:

Նախագահ Ս. Է. Խոսեֆյանը բարձր
ման ճառը և յանձնեց Վկայականները 22
չըջանաւարտներուն, որմէ վերջ խօսք
առաւ վարժաբանին ուսուցիչներէն Տ
Ա. Գօշոյանան և ինքն ալ կարդ լը խը
րատներ տուաւ չըջանաւարտներուն:

Անաւարիկ այս տարւոյն չըջանաւարտներուն անունները. Օրբորդ՝ Մաւրի Գէորգեան, Մաւրի Տէօքմէճեան, Հերմինէ Օգոստինոսեան, Հայկանուշ Ապարճեան, Մարիանէ Բարսեղեան, Նուարդ Աւետիսեան, Արմէնուհի Միլիքեան Նուարդ Քէլէկեան, Մանսիկ Պաշեան, Մարիաբլբ Օլոյսճեան, Ազատիկ Համբարձումեան եւ Մաւրի Փափագեան:

Պ. Պ. Տրդատ Հապէշեան, Ղեւոնդ Սարգիսեան, Յովակ Շաքարեան, Երուանդ Մանիկեան, Լեւոն Գաբրիէան, Գեորգ Ճիլէլէլեան, Դրիպոր Ֆէնէրճեան, Արամ Երամեան, Անարոն Մալխասեան և Փիլիպպոս Ինֆիլիճեան:

ԽՈՐՀՆ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ն. Բ. Սուլբանը երեքշաբթի օր ճաշի վար դրաւ զանազան հասարակութեանց հոգեւոր պետերը, որոնց մէջ էր Գեորգի Գուգուբեան Եպս., Հայ կաթողիկոսներու առաջնորդը՝ Ն. Բ. Շէրի երէկ Գեորգի հայկերէն լոյսով մը պետի տար Յունաց երեւելիներուն և Հէլէն Հիւպատոսներուն, բացայայտ հայկերոյցի վերջին պահուն յետաձգուեցաւ:

Արդ ձօն Մախուեկ նախընթաց օր
այցելեց եգիպտո. Կարմիր Մահիկի Գա-
հիբէի հիւանդանոցը, ուր Օսմանցի վի-
րաւոր զինուորները կը դարմանուին:

Բաճակալի միջերգը, զոր կառավարողներն անցյալ տարի գնած էր գիւղացիներէն, սկսած է Մինէթ-է-Ղաւասիի շուկային մէջ ծախուիլ։

Սուրբալիք եկած Իտալ, հիւպատոսներն է փախտաբանները վաղը Իտալիա պիտի մեկնեն։ Այս գիշեր Իտալ, հիւպատոսը հացիերոյթ մը պիտի տայ անոնց ի պատիւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՀԱՅԱԿԵԱՆՆԵՐԸ

ՊՈԼՍՈՑ ՄԵՋ

Ջնջուած Գրաքննութեան կողմէ

Ջնջուած Գրաքննութեան կողմէ

(Միջոցներ ձեռք առած ենք հասկնալը իրաւար ուր ուր անկ է՝ քէ Հայ Երկրին ներկայ ազգայնապաի կացութեան մասին եզրափակելու Հայտարարութիւնը կը կարգաւորուի Ե. Խ.)

Երկու թիւն. 50 տարեկանից պակաս տը- ղամարդ չկայ հրապարակուած:

Պոլսից խիստ հրաման է եկել Տրա- պիւնիսի վարչին խուզարկել բոլոր հա- յերի տները և ձերբակալել 30 հայերի: Վարչին խուզարկութիւնները կատարել է (որի ժամանակ ձերբակալուել է մի հայ զէնք ունենալուն համար), իսկ ձերբա- կալութիւնները յետագայի և հետագայի է Պոլսի, որ աւելորդ է այդպիսի միջոցի գործելը: Վարչին յայտարարել է հա- ոց առաջնորդին, որ ինքը դէմ է ձեր- բակալման, բայց եթէ Պոլսի կենտրո- նական կառավարութիւնը պնդի՝ ինքն ստիպուած պիտի կատարի հրա- մանը: Տրապիւնիսի կոտորածի երկիւղ չկայ, որովհետեւ թիւրք մեծ կալուածա- տէր վաճառականները (մասնաւորապէս ամենաաղքէտիկ Նեմլիզադէները) որոնք 1895-ի կոտորածին վատ դեր կատարած են, այժմ բոլորովին դէմ են այդպիսի արարքներին:

Տրապիւնիսի - Երբորմ խնդրու լրաց թափուած են մեծ քանակութեամբ մարդ- կանց և ուղտերի դեակներ: Եղանակը տաքանալուն, երկիւղ կայ համաճարակի, որից մինչև այժմ զերծ է եղել Տրապի- զոնը:

Երբորմում ձերբակալուել են 150 հայեր որոնցից 50ը արձակուել են: Մնում են բանտում 100 հոգի: Դաշնակցական Մա- րաշի 2 ընկերներով աքսորուել են ան- յայտ տեղը:

Երբորմ մէծ երկիւղ կայ կոտո- րածի:

Երբորմից 9,000 զինուոր են զրկե- ւած Մուշի շրջանում ապստամբ հայերի դէմ, որոնց ղեկավարն է Ռուբէնը: (Հորիզոն)

ՀԻՄՆԱԴՐԱՍ

ԱԶԳ. ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ցուցակ հանգանակութեան

Տեսակ	Ցիւ
Տեղաբնիկ հայ քաղաքացիներ	20,000
Ա. Երկրային	10,000
Բ. Մարկոսեան	10,000
Կար. Մարթոսեան	4,000
Տիւ. Զ. Գալստիան	2,500
Ե. Աղաթոն Պէյ	2,000
Տեղաբնիկ հայ քաղաքացիներ	2,000
Ներսէս իւր Ներսէսեան Բարիկ	2,000
Մարտիկ Սրվաճեան	1,000
Գալստիան եղբայր	1,000
Հ. Ճէվանիւրեան	500
Զ. Իյնէհեան	200
Համագումար	55,200

Բարիկէն կը գրեն մեզի. — Բարիկէն Հայ քաղաքացիներ Ներկայացուցիչները Ի- տալիոյ դեսպան Մ. Թիթթօնիին ներկա- նալով, իտալիոյ վեհ. թագաւորին ուղ- դեալ ուղերձ մը ներկայացուցին, յայտ- նելով Հայ ազգին համակրութիւնները և իտալական զէնքերուն յաղթանակին հա- մար բարեմաղթութիւնները ընելով:

Միեւնոյն առթիւ դեսպանին յանձ- նեցին 3000 Քրեանքի գումար մը, Բա- լիոյ Կարմիր խաչին յատկացուելու խնդրանքով:

Մ. Թիթթօնի սերալիւր ընդունելու- թիւն մը ըրած է հայ արտուրբակու- թեան և ջերմ շնորհակալութեան յայտ- նելով խոստացած է ուղերձն ու զբամը Հոռմ զրկելու:

— Բարիկէն մէջ բանախօսութեանց շարք մը կազմակերպուած ըլլալով (Conférences du Foyer), Գերմանական, Աւստրիական և Թրքական լուծին տակ հարստահարուող ժողովուրդներուն նկատ- մամբ, 10րդ բանախօսութիւնը կատա- րած է Տ. Արշակ Զօպանեան՝ նկատ ու- նենալով «Հայաստանը թուրք լուծին տակ»: Նախագահը՝ Մ. Բօլ Տօմէ, Հա- յերու մասին շատ համակրական խօսքեր ըրած է, և օրուան բանախօսին մէջ հար- ցումին պատասխանելով (Հայերու փոք- րամասնութեան ծնած վարկածին մա- սին), գոչած է — «Վաղը միայն ողջ միա- ցողները պիտի չի համբերէ, այլ մեռելա- ները ևս»:

— Վեհ. Պօղոս փաշա Նուպար, քանի որ օր Զուլեյքիւն իր ընտանիքին հետ անցընելէ վերջ, ընկերակցութեամբ Տ. Լեւոն Միլլիթիանի ամսոյս 27-ին Լոնտօն մեկնած է, Ազգ. Պատուիրակու- թեան գործին աշխատութիւններով:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒԹԵՐ

Կովկասի անկառնէ

Լոնտօն, 28. — Բեթրոկրատն կը ծանուցանեն թէ վաղի շրջանին մէջ մեծ ճակատամարտ մը տեղի կունենայ Ռուսերուն և Թուրքերուն միջև:

Լոնտօն, 30. — Կը ծանուցանեն թէ Հայաստանի մէջ Մալաթիէի մէջ հատուածային մէջ թրքական 15րդ վաշ- տին հրամանատարը Ռուսերուն ձեռքը գերել ինկած է: Հայաստանէն ուրիշ հե- տադիւր մը կ'ըսէ թէ Քէտուք լեռներուն մէջ ռուսերը յաղթեցին թուրքերուն որոնք 1000 մեռելու ձգեցին պատերազ- մի դաշտին վրայ: Մօք:

Տարրակի մէջ

Աթէնք, 1 Յուլիս. — Տարրակի վերջին կտիւններուն միջոցին՝ Քրան- սական զինուորները, Երկրորդացի զօրավար Կուրօս օրինակէն, հիանալի և աւանդ մը ցուցուցին: Մեր գրաւած խը- րամատներուն մէջ 6000է աւելի թուրք զինակներ գտանք: Հ:

Լոնտօն, 30. — Սօֆիայէն հեռագրի մը կ'ըսէ թէ զաշտակից նաւաբաժինը սկսաւ ուժգնօրէն արձակուել Տարրակի մարտիկներէ: Մօք:

Լոնտօն, 29. — Թուրք շողերու անդիլական ընդծովեաներու յարձակում- ներէն աղաւթու համար կարմիր խաչի զօրք կը պարեն կարմիր Մարիի տեղ: Բեթրոկրատ, 30. — Սև Մուրուսուս սական նաւատորմին պատկանող յանա- նաւեր Ռումանիայէն եկող քարիւղ բեռ- նաւորուած 14 առագաստանաւեր ընկղ- մեցին: Հ:

Լոնտօն, 30. — Պօլսի մեծ մասնօ- ղութեանց մասնուած է անդիլական ընդ- ծովեաներուն Մարմարայի մէջ շար- ժուներուն հետեւանք: Մօք:

Լոնտօն, 29. — Բ. Դուռը սկսաւ զաշտակից պետութեանց քարտուղարնե- րը և զինուորական կցորդները հեռացը- նել, որոնք մինչև հիմա խաղաղի և Միացեալ Նահանգներու ղեկավարմանց մէջ կը գտնուէին: Մօք:

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐԿԻԱ

Հոռմ, 30. — Իտալական մամուլը կը ծանուցանէ թէ իտալիոյ թուրք զեպա- նը Պօլսի կանչուած է:

ՊՈԼԿԱՐՈՅ ՄԻՋԱՄՍՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտօն, 30. — Հոռմի Պօլսի դես- պանը աղաքարարեց բոլոր պուլկարա- նպատակներուն պատրաստ ըլլալ առաջին հրամանին մեկնելու համար:

Արեւելեան անկառնէ

Բեթրոկրատ, 30. — Կայսերական շը- րովարտակ մը կը ծանուցանէ թէ երկ- րին բոլոր կողմերը ամենահաստատ որո- շում յայտնուած է իրենց բոլոր կարտ- ղութիւնը բանակին պարենաւորման նը- լերելու մասին: Չարը կ'ըսէ թէ հիւ- վարտաշին մէջ: «Այս աղապսին միութե- նէն կը քաղուի փաղկաւ ապագայի մը անխախտելի ապահովութիւնը, Պատե- րաղմը, որ կ'երկարի, միշտ նոր ճիղ կը պահանջէ, թշնամին պէտք է շախմախ- ուի, ուրիշ կերպ կարելի չէ խաղաղու- թիւնը»: Եւ կայսերական հրովարտակը կ'աւելցնէ: «Կատարելապէս կը հաւատամ թէ Ռուսիոյ երկրին ու ժողովուրդին անհատնում ուժը աղապսին խնդիրը պե- տի լուծէ, մեր քաջարի բանակին պէտ- քերը ապահովելով»: Հրովարտակը կը ծանուցանէ նաև թէ երեսփոխանական ժողովը պիտի գումարուի օգոստոսին երկրին ձայնը լսելու համար: Բ:

Բեթրոկրատ, 30. — Չեկոյց մը կ'ըսէ թէ թշնամի կարեւոր ուժեր կը շարու- նակեն յառաջանալ վիթերց գետակին ակերուն միջև, Լուպլէնի և Արեւմտեան Պիւքի հողամասերուն մէջ, Թամաշօֆի շրջանին մէջ մեր վերջապահները կ'ի- րակի և երկուշարքի օր Գերմանացիներ- ռուն բաղձաթիւ յուսանաւորական յարձա- կումները ետ մղեցին: Տնիւթէի վրայ,

թշնամին, որ նոր դերման զօրքերով ու- ժովցած էր, յաղմարի կատարի յարձա- կումներ գործեց և ջանաց խառնաշփո- թութիւն ձգել Ռուսերուն մէջ որոնք կրակաւ խրաչի վրայ կը քաշուէին, բայց բոլորովին ձախողեցաւ: Ծանր կորուստ- ներ կրելով: Բ:

Ամսթեթուս, 30. — Գերման զեկոյց մը կ'ըսէ. «Չօրավար Լիւսիսիկէն, հալա- ծելով թշնամին կուլալիւրալէն անդին, Հալիքիցի ամբողջ զինն վրայ ետ մղեց Ռուսերը: Աւելի հիւսիս՝ Աւստրո-Գերմա- նացիները Բրգէմիսլանի շրջանը և Պոլսի վրայ Գամիւր. ճա հասան Գամիւր. ճայէն վեր Ռուսերը Պոլսի ետեւը քաշուեցան, առանց յարձակումի սպասելու: Երէկ Ռու- սերը կը դիմադրէին Լէմպէլի 50.000 զէպ- ի հիւսիս Մօսթիլիէի և Թամաշօֆի հիւ- սիսային արեւելեան և արեւմտեան կող- մը: Այսպէսով առական հողին վրայ ենք և մեր ձնշուտին աստ թշնամին կ'իլաի իր Թանէվի և Ստորին Սանի գերբերը պարսկել: Բ:

Արեւմտեան անկառնէ

Բարիկ, 30. — Արաւի և Ալաւա- մարտին միջոցին Քրանապից նոր յա- ռաջացումներ ունեցան: Գերմանացիք Մէցէրալի մէջ նոր յարձակում մը գոր- ծեցին, բայց զերբութեամբ ետ մղուե- ցան: Բ:

Բարիկ, 30. — Չեկոյց մը կ'ըսէ թէ Մէցէրալի արեւելեան կողմի բոլոր գեր- քերը վերադարձեցին: Եւ ուրիշ տեղ միայն հրետանիի գործադրութիւններ տեղի ու- նեցան: Բ:

Բարիկ, 30. — Իշխանութիւնը Մար- սելլի մէջ գրաւեցին բանակի երկու մեծ բեռ. ընտելութեամբ հաստատուեցաւ որ անոնք ի վերջոյ Գերմանիոյ սահման- ուած էին, ապամարթեր շինութեան համար: Բ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԶՈՒՐ ԶՈՒՆԻ

Քօթենակ, 29. — Գերմանիոյ մէջ շատ կը զանգատին անձրեւի պակասու- թենէն: Եթէ կաշտութիւնը այսպէս շա- րունակէ, գարիի, ցորենի, գինախիւնորի և յարկի հունձքերը լրջօրէն պիտի վնաս- ունին: Ահրամ

Իտալական անկառնէ

Հոռմ, 29. — (Պաշտօնական) Թշնա- մին փորձեց, կրկնակ յարձակումներով, վալ Սոււնիսի մէջ Մօնթէ Նեաօի գերբե- ռուն վրայ յարձակել, բայց ետ մղուե- ցաւ: Նաև ցուցեցինք այն զինուորները որոնք հրետանիի պաշտպանութեան հա- մար ամբողջ կը շինէին ճիւղամասօի կրկնին մէջ: Թշնամին արձակուեց Ծօ- նէրքօքէի գաղաթը, և բաղձաթիւ յար- ձակումներ գործեց որոնք ապարկուն մը- նացին: Իզոնցօի շրջանին մէջ գերթէ միշտ տեղող գէշ օդին պատճառաւ հողը նպաստաւոր չէ գործողութեանը: Մեր վերջերս զբաւած դիւրեւորուն մէջ մեր զինագրութեան ուժը համակալու համար աւստրիացի զօրավարներու մղած անջնա- յարձակումները ամէնյոյն ալ ետ մղուե- ցան: Թշնամի բանակին մէջ միշտ դի- չեւային վտանգի նշանը կը տրուի: Հոռմ, 30. — Պր. Մալաուրա, Բա- գաւորին հետ ամբողջ կուռին ճակատը պատեցաւ: Կատալալուութեան պետը մեծ ցոյցերու առարկայ եղաւ:

Աղաւթի մէջ

Հոռմ, 30. — Սև Լեւոնցիք գրաւե- ցին Շօտրան և Ալէքսիոն և անրու- թեան ծանուցալի մը զրկեցին որով կը բացատրեն թէ սակաւեցան այսպէս ընել Աւստրիոյ էնթրիկներուն պատճա- ասւ, որոնց նպատակն էր արդիւրէ Սև Լեւոնցիք օգնութեան երթալ Սերպիոյ, մինչ հիմա անոնք կարող են երթալ Շօտ- րան գրաւած ասին զօր: Վիզովից հիւ- պատուներուն յայտնեց թէ քաղաքը կը գրաւէ Նիքիւլ թագաւորին անունով:

ԽՆՏԱՅԻՆԱԿԱՆ Տպարան
Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
Imp. Economique Alex.

«Արև» ձեռք է կը ծախուի նաև Բալ- լի կայարանին դիմաց, Պիւ-Վիւ արձա- ցին ներքեւ, Գ. Աւետիսի նորաբաց գրա- վաճառատունը:

